

УДК 911.3:33: 338.48

ПАНЬКІВ Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Готельне господарство – важливий сектор в структурі туризму, що представляє собою матеріально-технічну базу галузі і визначає вигляд, особливість і якість продукту. Процеси, що відбуваються у туристичній сфері загалом, відображаються на основних показниках функціонування готелів, останні визначають показники туристичної активності у даному напрямку. Будівництво нових готелів може істотно підвищити привабливість туристичної галузі, збільшити потік приїжджих і, навпаки, застаріла готельна база може стати причиною зниження туристичної активності в регіоні і спаду конкурентоспроможності на туристичному ринку.

Аналіз досліджень і публікацій. Існує значна кількість публікацій, присвячених висвітленню цілого ряду аспектів розвитку готельного господарства [2, 3, 5, 6, 8, 10], де, як правило, розглядаються теоретичні засади та методичні підходи до дослідження розвитку готельної сфери України. Висвітленню регіонального аспекту функціонування закладів розміщення приділяється значно менше уваги [7].

Постановка завдання. В публікації ставляться наступні завдання: а) розкрити

процеси та явища, що відбуваються в готельному секторі Івано-Франківської області; б) проаналізувати сучасний стан розвитку закладів розміщення; в) висвітлити територіальний аспект об'єктів готельного господарства області.

Виклад основного матеріалу. Місто Івано-Франківськ і ряд районних центрів області (Калуш, Долина, Коломия, Галич), що вирізняються високими показниками ділової активності, приймають у себе переважну більшість гостей області, основна частина з яких – відрядні туристи, а також організовані туристичні групи. За останні десятиліття кількість готелів і їхня одночасна місткість внаслідок економічних перетворень дещо знизилася як в обласному центрі, так і в інших поселеннях області незважаючи на те, що й раніше вони мали доволі скромний готельний фонд, розрахований на певні категорії туристів. Тим часом, частка неготельних закладів, що функціонують на території області є досить значною.

Зміни в економіці країни, пов'язані з переходом на ринкову модель господарювання, передбачали комерціалізацію державних галузей, що не могло не відобразитися на туризмі в цілому і готельному господарстві зокрема. Більша частка готелів області перейшла у колективну чи приватну власність. Залишившись без державних дотацій, підприємства перейшли на самоокупність. Проте, кожний клієнт, оцінивши рівень західного сервісу, вимагає відповідного комфорту і обслуговування від вітчизняних готельних підприємств. Поруч з тим, економічні реформи, що призвели до падіння життєвого рівня основної кількості населення, зробили недоступними для нього послуги навіть найдешевших готелів. Все це негативно вплинуло на завантаженість номерного фонду закладів розміщення готельного типу Івано-Франківщини.

Зменшення кількості відрядних туристів, що відбулося через загальний спад виробництва, науки та інших секторів економіки регіону на початку 90-х років, а також зменшення або навіть зникнення планового туристичного потоку, спричинило зміни в структурі попиту на готельні послуги, призвело до зростання виїзного туризму. Проте, подальша незначна стабілізація економіки, істотне пожвавлення на ринку внутрішнього туризму області відобразилося на збільшенні частки ділових і відрядних туристів, а також тих, що подорожують з метою пізнання та відпочинку. Якщо до переходу на ринкові відносини практично всі готелі знаходились в державній і профспілково-корпоративній власності, то тепер більшість із них знайшла власників в особі приватних підприємців чи колективу. Це, безумовно, позитивно впливає на ведення господарської діяльності закладів гостинності, дозволяє підвищити рівень комфорту і обслуговування. Переважно орієнтуючись на новий тип клієнта, всі обласні готелі намагаються надавати послуги європейського класу, здійснюючи поетапну реконструкцію наявної готельної бази і будуючи нові заклади розміщення. Останніми роками спостерігається повільне зростання завантаженості готелів Івано-Франківської області, також присутня тенденція до підвищення якості обслуговування.

Згідно відомостей головного управління статистики Івано-Франківської області за 2006 рік, кількість підприємств готельного типу на території області становила 28 одиниць з одночасною місткістю 2075 місць (1180 номерів). Із загальної кількості підприємств готельного типу безпосередньо на готелі припадає 75%, з них 2 категорійних (надають сервіс рівня три "зірки"), є молодіжна база та гірський притулок (26 номерів на 82 місць), 2 гуртожитки для приїжджих (116 номерів на 207 місць) та 3 інших місця для короткотермінового проживання (121 номер на 198 місць).

Приблизно 20% гостей Івано-Франківщини користуються послугами готельного сектору. Це переважно вітчизняні туристи. У 2006 році послугами 28 готельних закладів скористувалося 59 136 осіб, з них 7247 – іноземці із 71 країн світу (переважно жителі сусідніх держав – Польщі, Росії, Молдови, Словаччини, а також – Німеччини, Канади, США, Італії та ін.). Найбільше приїжджих зупиняються у готелях Івано-Франківська (42 936 осіб), Коломиї (5772 особи), Калуша (3605 осіб), Яремче (2470 осіб), Долини (1137 осіб), а також у Галицькому районі (1935 осіб).

На сьогоднішній день, згідно з відомостями Головного управління статистики в Івано-Франківській області, готельні заклади повністю відсутні у м. Болехів, Калуському, Надвірнянському, Тлумацькому, Тисменицькому, Снятинському, Рожнятівському, Верховинському районах.

Більшість готельних закладів області перебуває у колективній власності (75% від реальності кількості), значно менше – у державній (14%) та комунальній (7%). Приватну форму власності має лише готель “Аускопруг”. Проте, ці дані не можна вважати вичерпними, оскільки згідно з відомостями Державної податкової адміністрації, на території області 37 готелів зареєстровано на приватних підприємств (фізичних осіб). Загалом, за 2006 рік цими закладами надано послуг на суму 217 400 грн. [4].

Готелі області – це, за незначним винятком, малі підприємства з середнім номерним фондом – 42 номери і середньою місткістю – 74 місця. При цьому у селах будуються готелі сімейного типу із зовсім невеликим номерним фондом (в середньому на 30 місць). Сьогодні у сільській місцевості знаходиться 5 готельних закладів, що можуть одночасно прийняти 2489 відвідувачів в Яремчанській міськраді (Яблуниця, Татарів), Богорочанському (Глибівка) і Коломийському (Михальче) районах. Невеличкі сільські готелі можна вважати найпривабливішими закладами розміщення для туристів, які подорожують з метою відпочинку. Тут клієнту пропонують поєднання достойного сервісу та комфорту, розміщення в екологічно чистій мальовничій місцевості з доволі прийнятними цінами.

Більшість готелів знаходиться у тих містах Івано-Франківської області, що вирізняються високими показниками ділової активності, концентрацією історико-культурних чи природних ресурсів. В обласному центрі послуги розміщення пропонують 8 закладів готельного типу, в Яремчанській міськраді – 4, Калуському районі – 3, в Коломийському районі – 4. Решта районів можуть запропонувати приїжджим послуги 1-2 готелів.

Розвитку готельних закладів обласного центру сприяє вдале місцезнаходження, майже всі вони розміщені в центральній частині міста чи недалеко від центру, на головних транспортних магістралях, що робить можливим недорогий трансфер до залізничного та автобусного вокзалів, а також до аеропорту.

На сьогоднішньому етапі розвитку майже у всіх готелях відбулася і продовжує відбуватися поетапна реконструкція, що включає: ремонт і облаштування номерного фонду; поновлення фасадів; заміну інженерних комунікацій; модернізацію сектора громадського харчування, спортивних і розважальних комплексів. Зрозуміло, що з ремонтом і будівництвом таких об'єктів автоматично зростає категорійність готелів, проте існуюча проблема низької окупності та нестачі інвестицій істотно уповільнює темпи перетворень.

За типами готельних підприємств на території області виділяють наступні:

1) готелі для ділових людей (“Нафтовик” у Долині, “Меркурій” в Калуші, “Дружба” в Івано-Франківську);

2) курортні готелі (готелі гірської частини області – “Піги” в Татарові, “Зорі Карпат” в Микуличині та інші);

3) спортивні (розміщені в гірськолижних центрах області – “Прут” в Яремче, гірські притулки та молодіжні бази);

4) транзитні (мотелі та готелі, розташовані поруч з основними трасами, що проходять через територію області – готелі Галича, Рогатина).

Сегментація на ринку готельних послуг необхідна для правильного визначення категорії потенційних клієнтів. Внаслідок чого він зможе розраховувати на високий рівень рентабельності протягом усього року. Однак на сьогодні готелі області надають свої послуги усім без винятку категоріям відвідувачів.

Згідно з відомостями Головного управління статистики області за 2006 рік , загальна кількість номерів усіх підприємств готельного типу Івано-Франківщини становить 1180 одиниць. Середньостатистична місткість номера – 2 спальних місця. Кількість номерів класу “люкс” в цілому становить 57 одиниць, півлюкс – 100. Найбільшу кількість висококласних номерів у співвідношенні до наявного номерного фонду мають Рогатинський, Богородчанський райони та Яремчанська міська рада. Порівняльний аналіз, проведений за категоріями номерів показав, що в Івано-Франківській області переважає одно-, дво-, рідше трьохмістне розміщення. Номери без зручностей властиві здебільшого гуртожиткам, деяким позакатегорійним готелям і розраховані на невибагливого до рівня комфорту клієнта – це спадок радянського минулого. Внаслідок цього в області виникла проблема нестачі готельних номерів підвищеної комфортності. Орієнтація готельної галузі на обслуговування ділових і спеціалізованих туристів зумовила формування у містах і селах низки дрібних готелів з обмеженим номерним фондом, проте високим рівнем сервісу та комфорту. Для великих готелів виходом із ситуації, що склалася може бути лише розширення сектору номерів категорії “люкс”, що в сукупності з комплексом висококласних послуг підвищить їхню конкурентноспроможність на готельному ринку області.

Одним із основних факторів приваблення відвідувачів є створення на готельному підприємстві мережі підрозділів, що надають додаткові послуги, особливе значення серед яких відіграють послуги харчування. На 1 січня 2006 року при готельних закладах області функціонувало 20 закладів ресторанного бізнесу, серед яких 11 підприємств – ресторани, а інші 9 – бари та кафе. Ситуацію з наданням послуг харчування можна вважати критичною, оскільки переважна більшість готелів взагалі не мають у своєму розпорядженні закладів харчування.

У готелях області створено 17 підприємств для надання клієнтам інших видів додаткових послуг. Найбільш розповсюдженими є послуги платних автостоянок (пропонують 5 готелів); послуги пралень (7 готелів); торгівельні послуги (1 готель). Також набули великої популярності послуги сауни, басейну, тренажерних залів та масажних кабінетів, що мають високу рентабельність. На початок 2006 року цей вид послуг пропонували 4 готелі області. Практично усі заклади розміщення намагаються пропонувати своїм клієнтам різного роду додаткові послуги, залучаючи до обслуговування розміщені поруч з готелями автостоянки, ресторани, кафе, перукарні, іноді – спортивні та оздоровчі центри, солярії, салони краси та ін. Наявність можливості скористання такими послугами робить готель більш привабливим для потенційних клієнтів. Малі готельні підприємства в більшості не можуть собі дозволити утримувати додаткові структурні підрозділи, хоча вони себе, зазвичай, окуповують і дозволяють підвищити вартість послуг.

Слід зазначити, що практично всі готелі надають послуги міжнародного та міжміського зв'язку, усі висотні споруди (окрім 6-поверхового готелю “Дружба” в Івано-Франківську) мають ліфти. Рівень сервісу, що пропонується клієнтам, в цілому вирізняється високими показниками.

Проте для того, щоб готельні підприємства надавали якісні послуги, необхідно постійно відновлювати матеріально-технічну базу. Балансова вартість основних фондів усіх підприємств готельного господарства Івано-Франківщини становила 19 738 000 грн. у 2006 році, тобто в середньому на одне готельне підприємство припадало основних фондів на суму 704 929 грн., хоча цей показник у кожному окремому районі має суттєві відмінності [9]. Бронювання номерів у більшості готелів здійснюється за допомогою телефонного зв'язку чи по факсу. Найшвидший спосіб бронювання – через мережу Інтернет поки що доступний далеко не всім готелям. Власні сайти в Інтернеті, з вичерпною інформацією мають лише декілька закладів (“Надія”, “Піги”, Князь Олег”, “Гуцул” тощо).

У світовій практиці особливий наголос готельні підприємства роблять на індивідуальне обслуговування відвідувачів. Показник співвідношення обслуговуючого персоналу до кількості клієнтів дозволяє якнайкраще судити про індивідуалізованість послуг, що надаються готелем.

Обслуговуванням туристів на всіх підприємствах готельного типу Івано-Франківщини займається близько 712 осіб. Понад 70% з них працюють в готельному господарстві обласного центру. Продуктивність праці одного працюючого в районах істотно відрізняється і в середньому по області становить 13343,3 грн.[9]. Слід відмітити, що важливою цільовою групою відвідувачів готелів протягом року були вітчизняні клієнти. Основний контингент – туристи, що розглядають Івано-Франківщину як цікаву з точки зору рекреації територію- це бізнесмени та відрядні особи, що приїжджають в область у ділових справах. У різних готелях показники щільності гостей окремих сегментів ринку суттєво відрізняються.

Характеризуючи ступінь використання пропускної спроможності та виконання експлуатаційної програми готелів області, слід відмітити, що загальний час перебування туристів у підприємствах готельного типу у 2006 році становив 152962 людино/добу [9].

Найважливішим показником, що характеризує стан готельного господарства та рівень рентабельності – є завантаження номерних фондів закладів розміщення. Аналізуючи показники завантаженості готелів у 2006 р., можна виділити два чітких максимуми – зима-літо.

Зимовий період – це гаряча пора для готельних підприємств гірської частини області. Вартість проживання безпосередньо залежить від сезонного попиту. Для передгірнодолинної території області сезонні коливання попиту на готельні послуги менш помітні. Проте, у весняний та осінній періоди спостерігається значне зниження кількості відвідувачів готелів по всій території. Згідно відомостей аналізу динаміки економічних показників діяльності готельних підприємств області, чітко простежуються сезонні коливання доходів від експлуатації номерного фонду та попиту на послуги готелів, “пік” якого припадає на період з грудня по березень, та липень-серпень.

Вартість розміщення у готелі безпосередньо залежить від типу готелю, його популярності, а також від категорії (“люкс”, “напівлюкс”, стандартні) і комфортності номерного фонду. Важливий вплив на формування цін мають географічне розміщення готелю, віддаленість його від центру міста, ділових,

історико-культурних та інших об'єктів, від рівня конкуренції на готельному ринку тощо. Вартість основної послуги готелів області у 2006 році значно варіювалась в межах від 20 до 520 грн за місце. Найкращі готелі області – тризіркові “Надія” та “Аускопрут” надають послуги розміщення за ціною від 100 до 500 грн. Найвища вартість – у номерів категорії “люкс”. Стабільний попит на ці номери підштовхують адміністрацію готелів до підвищення цінової планки, особливо за умов дефіциту висококласного готельного продукту. Проте, занадто високі ціни можуть відштовхнути клієнта від вибору того чи іншого закладу розміщення, здатні викликати підозру щодо якості пропонуванних послуг у деяких категорій відвідувачів.

Окремі готельні підприємства у вартість номера включають сніданки, що дозволяє їм одержувати додаткові прибутки від харчування. Наявність знижок і пільг при заселенні – привабливий фактор при виборі готелю. Зазвичай готелі Івано-Франківщини надають знижки на послуги розміщення постійним клієнтам.

У світовій економіці на сектор готельних послуг (включаючи послуги усіх типів і видів розміщення) припадає до 65% зайнятих у туристичній сфері і 68% грошових надходжень від туризму [1]. Ці цифри свідчать, що готелі є важливим джерелом надходжень грошових коштів у туристичну галузь, але лише у випадку їхньої високої рентабельності.

У 2006 р. прибутки готелів та інших місць для короткострокового проживання склали 17 962 800 грн., що більше рівня 2005р. на 17%. Більше половини (55%) всіх фондів надходить від основного виду діяльності (плата за проживання), 36% - від надання додаткових платних послуг і 9% - доходи від іншої діяльності [9].

У 2006 році сплачено державі різних видів податків на суму 1488,2 тис. грн., що складає 15% від загальної суми отриманих фондів від основного виду діяльності, частина сплачених податків у порівнянні з 2005 р. зменшилась на 7%, що пов'язано з відміною готельного збору [4].

Висновки. Слід відмітити, що збільшення рентабельності підприємств розміщення можливе лише при зростанні коефіцієнта завантаженості готелів, що підвищує частку фондів від експлуатації основних фондів та увагу з боку потенційних інвесторів. Все це можливе лише за умови збільшення туристичного і ділового потоку в область.

1. Балабанов И.Т. , Балабанов А.И. Экономика туризма: Учеб. Пособ. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 297 с. 2. Байлик С.И. Гостинничное хозяйство: Проблемы, перспективы, сертификация: Учеб. Пособ. – К.: Альтер-прес, 2001. – 208 с. 3. Волков Ю.Ф. Технология гостинничного обслуживания. – М.: Феникс, 2003. – 386 с. 4. Готельне господарство Івано-Франківської області у 2002-2006 рр.: Стат. зб. – Івано-Франківськ: Гол. упр. статистики в Ів.-Фр. обл., 2007 – 47 с. 5. Карсекин В., Ткаченко Т. Проблеми розвитку готельного господарства в Україні // Економіка України. – 1996. – № 6. – С. 84-91. 6. Левковська Л., Чабан Р., Мухін Г. Стан та перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні // Економіка України. – 2003. – № 6. – С. 44-48. 7. Мариняк Я.О. Готельно-ресторанний бізнес в Тернопільській області // Мат-ли міжн. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 2006. – С. 69-71. 8. Мунін Г.Б. Особливості та напрями вдосконалення фінансово- оперативного аналізу діяльності готельного бізнесу // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – 2003. – № 10. – С. 108-114. 9. Про роботу готелів Івано-Франківської області у 2006 році: Економічна доповідь. – Івано-Франківськ: Гол. упр. статистики в Ів.-Фр. обл., 2006. – 10 с. 10. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2005. – 408 с.

The development and peculiarities the institution of arrangement in Ivano-Frankivsk region have been analyzed. The territorial aspects and problems of functionality have been considered.